

A NEMZET MEGSZERVEZÉSE A TOTALIS HÁBORÚRA

M IÉRT KELL A TOTALIS HÁBORÚRA FELKÉSZÜLNI?
A háború előkészítésének sarkalatos pontja annak a tisztánlátása, hogy tulajdonképpen miért is vívjuk a háborút és mily eredményeket kell majd a háborúban elérni ahhoz, hogy eljussunk odáig, amiért a háborút vívjuk.

A történelem világosan mutatja, hogy a háború jellegét sohasem a hadvezérek, államférfiak, uralkodók alakították ki, hanem azt mindig úgy vívták, ahogyan arra a viszonyok kényszerítették őket. De világosan mutatja azokat a tényezőket is, amelyek kényszerítő hatásának engedelmessé válott a háború célja, eszköze és a hadviselés módja.

Ezek a tényezők: az életmód, a politikai viszonyok, a világnézeti felfogások és ezekből fakadóan a háború indító oka. Ezek, valamint a haderő előteremtésének lehetősége — tehát a fegyverkezés mérvé és a harcmodor (hadviselés módja), vagyis a háború pusztításának aránya között olyan szoros összefüggés van, hogy ezeket egymástól elválasztani nem lehet. Mentői mélyrehatóbbak és erősebbek voltak a háború indító okai, mentői érzékenyebben érintették a nagy néptömegeket, mentői több embernek a léte függött tőle — vagyis mentői inkább hatott az államot alkotó erőtényezők összességére —, annál nagyobb volt a háborúban alkalmazott erő, annál nagyobb az erőszak, az erőszak alkalmazási és pusztítás! felülete; következésképpen annál nagyobb ellenséges részeket kellett elpusztítani, hogy a cél eléressék és viszont mentői sekélyebbek és mentői felszínesebbek voltak a háború indító okai, mentői kevésbé érintették a tömegeket, mentői kevesebb embernek a léte függött a háború kimenetelétől, vagyis mentői kevésbé hatott az államot alkotó erőtényezők összességére, annál kisebbek voltak a háborúban résztvevő erők, annál kisebb az erőszak és az erőszak alkalmazási és pusztítási felülete, annál kisebb ellenséges részeket kellett elpusztítani, hogy a cél eléressék.

A legnagyobb, a legmélyrehatóbb volt a háború indító oka akkor, amikor az államot alkotó erőtényezők összességének létérdekéről volt szó. És tényleg a létfenntartásért vívott háborúknak látjuk a legnagyobb erőfeszítést és a legnagyobb pusztítást.

A létfenntartásért vívott háborúknak jellegzetessége, hogy *a)* a háború az egész nép egyetemes érdeke, amelyben az teljes egészében résztvesz. *b)* A háborút egy az egész népre támaszkodó hatalom vezeti

c) A háborús tevékenység célja az egész ellenséges állam teljes megsemmisítése. d) A háborús elemek minden béklyótól megszabadulva természetes ösi erejük teljességével pusztítanak, e) Az eredmény — mind a győzelem, mind a pusztulás végleges.

Vizsgáljuk meg a jelen életmódját, politikai viszonyait, világnézeti felfogását, hogy megkeressük benne a jövő háborújának indító okait.

Szilárdan állanak-e az európai államok létalapjai? Fenyegeti-e azokat valami és milyen mérvben?

A jelen belpolitikai viszonyaira jellemző, hogy: a nép, kormány, államfők — még jobban összeforrtak mint azelőtt, — az állam ma még inkább mint valaha az őt alkotó társadalom összességének egyéni tulajdona. Az állam gondját, baját éppen úgy mint örömét — vagyis minden államügyet — az állam minden polgára egyénileg is megért és átérez.

A mai európai államok életmódjára és gazdasági viszonyaira jellemző, hogy egyik állam sem tud megélni a saját területéből. Vagy az élelmét nem tudja a szükséges mennyiségben a saját területén kitermelni, vagy pedig ipari és kultúrcikkek nem képes a megfelelő mértékben önállóan előállítani. Ennélfogva mindegyik állam, hogy a kultúrának magas fokán álló létét fenntarthassa, ezernyi kisebb-nagyobb csatornával van a világforgalommal, annak piacával, kereskedelmével összekötve, hogy a világkereskedelem forgalma révén értékesítse feleslegeit és szerezze be a hiányzó szükségleteit. A mai európai államoknak a gazdasági élete, egész léte úgyszólván egy olyan mesterségesen felépített intézmény, amelynek alapjai tulajdonképpen kölcsönösen a külföldön vannak beágyazva. Ennek következménye, hogy amint valamelyik számottevő államot megakadályozzák ebben az árucserében, amint elvágják a világpiachoz vezető összeköttetéseit, amint nem veszik meg a termékeit — abban a pillanatban nemcsak az illető állam, de vele együtt több más állam is már létében van megtámadva, fizikai vagy kulturális éhenhalásra van ítélve. A mai gazdasági krízis tanúsítja, hogy egyre fokozódnak az akadályok és egyre nehezebbé válik az a gazdasági árucseré, amelyen a mai államok létfenntartási alapjai nyugszanak. Nincsen állam ma Európában, amelynek gazdasági vérkeringésében súlyos működési zavarok ne volnának és amelynek lakói ne lettek volna kénytelenek életstandardjukat leszállítani. Nincsen állam, amelyben ne volnának munkanélküliek és éhezők.

Ma tehát ismét az a helyzet állott elő, hogy a mai életmód, politikai viszonyok és gazdasági berendezkedés mellett az államok egész sorozatának a létérdeke van veszélyeztetve.

A megoldás éppen a múlt tanulságai alapján csakis kétféle lehet. Az egyik: a jelenlegi életmódnak, gazdasági és politikai viszonyoknak oly módon való gyökeres megváltoztatása, amelynek révén megszűnjenek az államok gazdasági vérkeringési zavarai. A másik: a háború.

Az életmód, a gazdasági és politikai viszonyoknak a különböző államokban való megváltoztatása és Összhangba hozatala rendkívül nehezen valósítható meg, mert hiszen a különböző államok érdekei szétágazók és mindegyik arra törekszik, hogy a maga részére mentől nagyobb előnyöket biztosítson a másik rovására.

Nagyon kérdéses tehát, hogy egyáltalában megvalósítható lesz-e? De ha megvalósítható, akkor is a megvalósulás mindenesetre még igen hosszú időt igényel.

Éppen ezért fennáll a veszély, hogy egyik vagy másik állam nem bírja majd elviselni a nyomort, nem győzi kívárni a kérdés békés módon való megoldását, nem hajlandó egyszerűen éhenhalni és hogy előbb-utóbb érvényre jut az élniakarás vágya, az élethez való jog, amely nem találhat másképpen utat az élethez, mint hogy az erőszak terére lép és létfenntartási lehetőségeinek a megszerzése végett háborút kezd.

Ha pedig ezt megteszi, akkor ez a háború a létfenntartásért való küzdelem j egyében kell hogy lefolyjék és ennek jellegét fogja magán viselni.

A létfenntartásért vívandó háború lehetőségeinek veszedelme a már elől említett jellegzetességével tehát ismét Damokles kardjaként állandóan Európa feje felett lebeg.

A létfenntartás lehetőségének a biztosítása, ez elképzelhető legmélyrehatóbb háborús indító ok, a legérzékenyebben érinti az államot alkotó erőtényezők összességét, mert hiszen kivétel nélkül minden embernek a léte függ tőle, vagyis az egész nép egyetemes érdeke, — az eredmény pedig, amit a létfenntartás lehetőségének biztosítása végett el kell érni, a másik fél teljes megsemmisítése, mert csak ez hozza meg a biztos és maradandó javulást. A cél csakis úgy érhető el, ha az államot alkotó erőtényezők összessége harcbaszáll és ha a háborús elemek minden béklyótól felszabadulva ősi erejük teljességével pusztítanak; vagyis ha az állam az emberi élet minden megnyilatkozását a háború magasabbrendű érdekeinek rendeli alá és annak szolgálatába állítja!

Ez a totális háború!

A HADSEREG MEGSZERVEZÉSE. A hadsereg hivatása a nyers erőszak alkalmazása révén az ellenség megsemmisítése.

Jelenleg a megsemmisítés keresztülvitelére vonatkozólag különböző nézetek állanak egymással szemben. Ha áttekintjük a világ katonai irodalmát, akkor egy határozott irányt látunk, amely a háború eldöntését már nem abban keresi, hogy a harcot az ellenfél katonailag megszervezett erői ellen vívja, hanem ehelyett úgy kívánja eldönteni a háborút, hogy a repülőket útján a technikának és a kémianak legborzasztóbb rombolóeszközeit tervszerűen alkalmazza az ellenfél országának polgári lakossága ellen. A másik irányzat, amit az irodalomban látunk, szintén alkalmazni kívánja ezeket az eszközöket az ellenfél országának védtelen lakossága ellen — azonban nem ezektől várja a háború eldöntését, hanem a szárazföldi erők csatáitól! Azt, hogy ebből a világraszóló vitából a végén a jövőendő gyakorlatában melyik irányzat részén lesz az előnyök többsége — azt ma elméleti alapon eldönteni nem lehet!

Egy azonban bizonyos már most is! És pedig az, hogy történjenek ezek a légi támadások csak tüzlövedékek vagy gázbombákkal vagy bacillusok terjesztésével, egy élelmes, szívós és vitéz nép, amelyik már eleve és idejekorán felkészült ezek elhárítására — nem fogja magát egyedül légi támadások előtt megadni.

Ha pedig nem adja meg magát, akkor feltétlenül földi erőket kell alkalmazni, mert a légi erők csak pusztításra képesek, de nem képesek valamely terület birtokbavételére és megtartására. A területnek birtokbavételéhez feltétlenül szükséges a földi erők közreműködése is.

Mindenesetre jelenleg még az összes nagyhatalmaknak megvan a nagy szárazföldi hadseregük. Nem valószínű, hogy egy háború esetén ezek szépen otthon üljenek és a harc megvívását a repülőknél és a kémia doktorainak engedjék át.

Hogy a jövő háborújában a földi erők küzdelme mellett más eszközökkel is küzdeni kell, amelyek a múltban teljesen ismeretlenek voltak, vagy legalább is nem volt olyan nagy jelentőségük, mint ma — az kétségtelen, de az semmit sem von le a győzelmes csaták kihatásának az értékéből.

A csata lesz tehát a jövő háborújában is az a sarokpont, az a tengely, amely körül a háború eseményei forognak.

Ennek megfelelően kell tehát az előkészületeket megtenni, a csatában keresni a döntést és ugyanakkor készen lenni a légi harcra és különösen a légi harc elleni védekezésre, mert hiszen a légi támadások elhárítása adja csak meg majd a módot a nagy tömegek egyesítéséhez.

Az ellenfél légitámadásai ellen való védekezésre elsősorban a légi és légvédelmi erők hivatottak. A védekezés sikere főleg attól függ, miképpen aránylik az általuk kifejthető hatás a támadó által kifejthető hatáshoz. A világháború tapasztalatai azt mutatják, hogy bármilyen kedvezően alakuljon is ki ez az arány a védőre nézve, mégis a csak repülő és légvédelmi erőkkel való védekezés egymagában nem képes a kellő biztonságot nyújtani. Hogy a kellő biztonság elérhető legyen, ahhoz még az is szükséges, hogy az ellenfél repülőinek a hatáskifejtése megnehezíttessék és csökkentessék.

Ezt azáltal vélik elérni: hogy az életközösség fenntartásához nélkülözhetetlenül szükséges szerveket nem tömörítik, hanem, amennyire csak lehet, decentralizálják, hogy iparkodnak azokat a látás ellen természetes vagy mesterséges úton megvédeni, hogy a legfontosabb és legérzékenyebb részeket bombabiztosan a föld alá rejtik, hogy a városokban a lakosság számára megfelelő számú gáz- és bombabiztos fedezéket építtetnek és a lakosságot gázálcokkal látják el.

Egyszóval már békében a háború követelményeinek megfelelően befolyásol az államhatalom minden új települést és építkezést.

Kiképzés. A polgári életben a mindennapi kenyér megkeresésénél semmi szükség nincsen a hadieszközökre. Ennélfogva a lakosság nem is ért a hadieszközök használatához, hanem csak ahhoz a mesterséghez, amivel a mindennapi kenyerét megkeresi.

Már pedig ahhoz, hogy a fegyverbeszállott nemzet az ellenség elé vezethető legyen és vele a siker reményével vehesse fel a küzdelmet, ahhoz elengedhetetlen feltétel, hogy értsen a hadieszközök használatához, az azokkal való harcéljáráshoz és a tömegben való mozgáshoz. Ehhez azonban csakis akkor érthet, ha erre idejekorán külön kiképezik.

A kiképzés foka egyenes arányban van a reá fordított idő tartamával. A jó kiképzés hosszú időt igényel. A világháború óta bevezetett

és általánosan alkalmazott modern harceszközök használatában való kiképzés pedig jóval több időbe kerül, mint amennyi időbe került a kiképzés ezeknek a modern harceszközöknek a bevezetése előtt.

Ha pedig az állam a jó kiképzéshez szükséges idő egész tartamára elvonja a polgárt a foglalkozásától, akkor az zavarólag hat az általános termelési rendre, erősen zavarólag hat az egyén magánéletére, mert hiszen hosszú időre elvonja a rendes kenyérkeresetétől és nagyon sok kiadást is jelent az állam számára, mert hiszen a rendes polgári foglalkozásuktól elvont és katonai kiképzésre bevonultatott polgárokat neki kell eltartani.

A probléma tehát abban rejlik: jó kiképzést adni olyan módon, hogy ez a kiképzés a lehető legkevésbé zavarja az állam termelési rendjét, az egyén kenyérkereseti foglalkozását és amellet minél olcsóbb legyen az államháztartás számára.

Európa szabadon fegyverkező hatalmai a problémát úgy oldották meg, hogy az ifjúságot a 12—14 éves kortól kezdődőleg, anélkül hogy annak iskolai tanulmányait vagy polgári foglalkozását megzavarnák, alapos előképzésben részesítik, ahol azok elsajátítják a későbbi szakkiképzéshez szükséges alapokat. Ezután az általános védkötelezettség alapján általában kb. kétévi katonai szolgálatra hívják be a hadköteleseket. Itt sajátítják el a mai modern harceszközök használatához szükséges szaktudást. Ennek leteltével, hogy a tanultak feledésbe ne menjenek és az elért kiképzési színvonalat tartani lehessen, utánképzésben részesítik a leendő harcosokat. Mégpedig úgy, hogy egyrészt polgári lövészegyesületekben tovább gyakorolhatják az eddig tanultakat, másrészt 2—3 évenként egyszer néhány heti fegyvergyakorlatra ismét bevonulnak a hadsereghez.

Ezzel az új rendszerrel, amely a régtől fogva ismert általános védkötelezettséget az elő- és utánképzéssel egészítette ki, azután meg is van oldva a probléma, mert ez megvalósítja a nemzet nagy tömegeinek katonai kiképzését, biztosítja ennek a kiképzésnek a megfelelő színvonalát, amellett aránylag olcsó és nem zavarja túlságosan sem az általános termelési rendet, sem pedig az egyén magánéletét.

Meg kell jegyezni, hogy az ifjúságnak a honvédelemmel kapcsolatos kiképzése nemcsak arra van alapozva, hogy megfelelő számú közharcos álljon majd rendelkezésre, hanem arra is kiterjed, hogy altisztekké és tartalékos tisztekké képezzen ki.

Ezzel megvalósult Kossuth Lajos elgondolása, aki a szerencsétlen kimenetelű szabadságharc után egyik levelében a következőket írja: „... ne emeljünk válaszfalakat a polgár és katona között! — a honvédelem a legnemesebb polgári kötelesség. Neveljük az egész nemzetet honvéddé — tegyük a honvédelemre való kiképzést a nemzeti közoktatási rendszer lényeges kiegészítő részévé a falusi iskolától az egyetemig.“

Felszerelés. A hadseregek harceszközeit általában két csoportba lehet osztani. És pedig: közelharceszközök — kézitusa eszközei és távolharceszközök — a tűzharc eszközei.

A közelharceszközökre jellemző, hogy azoknak az alkalmazása és hatása erős összefüggésben van a harcosok indulatával és lelki-

állapotával. Tehát a felszerelés eme részének hiányosságát pótolhatja, kiegyenlítheti a lelkesedés, bátorság és ügyesség, amellyel a harcos őket kezeli.

A távolbaható harceszközök azonban annál kevésbé vannak összefüggésben az őket kezelő harcosok indulatával, mentői távolabbra hatnak. Itt már súlyosabban esik a latba az, hogy kinek jobb a felszerelése, mennyivel gyorsabb és nagyobb pusztító hatást tud vele elérni — az ellenséghez viszonyítva. A lelkesedés, bátorság és ügyesség csak arra fogja képesíteni a felszerelésben gyengébb felet, hogy elviselje a maga nagy veszteségeit, hogy dacára ennek mégis előretörjön az ellenség testéig, hogy keresse a kézitusát, mint az egyetlen alkalmat, ahol azután lelkesedéssel, bátorsággal, ügyességgel kiegyenlítheti azt, ami felszerelésben hiányzott nála a távolharc tartama alatt. Mindaddig azonban, amíg eddig eljut, vérrel kell megfizetni azt, ami a felszerelésből — az ellenfélhez viszonyítva — hiányzik vagy gyengébb.

Éppen ezért ma már minden állam arra törekszik, hogy felszerelése minden tekintetben a technika legmagasabb színvonalán álljon, hogy lehetőleg jobb és tökéletesebb legyen, mint a leendő ellenfél.

Kis államoknál különösen fontos az, hogy a felszerelésük tökéletesebb legyen, mint a számbelileg nagyobb ellenfelüké, mert kis államoknál sókka értékesebb és nehezebben pótolható az emberélet.

A felszerelés beszerzésénél nagy szerepet játszik a pénz, különösen azért, mert van a hadifelszerelésnek egy sajátos káros tulajdonsága. És pedig az, hogy a hadifelszerelés aránylag hamar elavul. Oka ennek az, hogy a technika rohamosan halad és ezen a téren is úgyszólván máról holnapra újabb csodákkal lepi meg a világot.

Nem elegendő tehát egy bizonyos átlag színvonalon álló hadifelszerelést beszerezni vagy annak előállítására berendezkedni, hanem gondoskodni kell arról is, hogy ez a felszerelés a technika újabb vívmányainak megfelelően állandóan tökéletesedjék.

Biztonság. A kiképzés és felszerelés kérdésének megoldása után hátra van még a biztonság kérdésének megoldása.

Békében az állam férfilakosságának a zöme a termelési rend szolgálatában áll és csak az a része van fegyverben, amely éppen katonai szolgálatának tesz eleget.

Kétségtelen tehát, hogy az államnak háború esetére változtatni kell a békebeli erőcsoportosításon és oly erőcsoportosítást kell felvennie, mely megfelelő ahhoz, hogy az ellenfél erőit pusztítsa.

Vagyis mozgósítania és felvonulnia kell.

Ez egyik legkritikusabb időszaka a háborúnak. Mert a mozgósítás és a felvonulás alatt a leggyengébb a hadsereg és éppen ebben a gyengeségi pillanatában fenyegeti a legnagyobb veszély, ha ellenfele erőinek egyesítésével már megelőzte. Azért a leggyengébb ebben az időszakban a hadsereg, mert egyelőre csak a keretei vannak meg; ennek a keretnek erőt és tartalmat adó alkotórészek pedig mind csak most vannak megalakulóban és a megalakulás befejeztéig helyhez vannak kötve. Ez a helyhezkötöttség alapfeltétele annak, hogy megalakulásukat befejezhessék, de viszont éppen ez a helyhezkötöttség fosztja

meg azután őket annak a lehetőségétől, hogy egymás segítségére siesse-
nek, vagy pedig hogy egységesen lépjenek fel. Nyilvánvaló tehát,
hogy olyan légi és földi erő, amely erősebb és mozgékonyabb, mint a
másik fél alakulóban lévő és helyhez kötött csoportjai, nagy sikert
érhet el ezek felett mindaddig, míg egyenként és elszigetelten mérkőz-
hetik velük. Ha pedig sokáig és eredményesen folytathatja ezt a műkö-
dését, akkor teljesen lehetetlenné is teheti a mozgósítás és felvonulás
végrehajtását.

A mozgósító és felvonuló fél gyengeségi állapota és az őt fenye-
gető veszély ismerete nyilvánvalóvá teszi, hogy már jóval előtte
biztosítani kell ennek a gyengeségi állapotnak az áthidalását. Ennek
a keresztülvitelét értik általában az államok biztonságának fogalma
alatt.

A biztonság minimális foka: amikor a nemzet végrehajthatja
fegyverbeszállását és az ellenfél ebben nem akadályozhatja meg.

A biztonság maximális foka pedig az, ha az állam döntő eredmé-
nyeket tud elérni ellenfele fölött, mielőtt az még mozgósíthatott és fel-
vonulhatott volna. Tehát ha meg tudja akadályozni leendő ellenfelének
fegyverbeszállását.

A világháború befejezte után létrejött Párizs-környéki békék
éppen ezt célozták, hogy a volt központi hatalmakat a biztonság mini-
mális fokától is megfosszák, viszont az antant és kisantant államok
számára a biztonság maximális fokát szerezzék meg.

A biztonság megszerzésének eszközei és módjai:

1. A lehető legrövidebbre szabni a mozgósítás és felvonulás idő-
tartamát. Hogy ez megrövidíthető legyen, ahhoz már békében mindent
alaposan és tervszerűen a legapróbb részletekig pontosan elő kell
készíteni. Mindenki már békében teljesen ki legyen képezve, hogy a
háború kitörésekor ne kelljen az emberanyag kiképzésére időt veszte-
getni. Mindenki már eleve tudja azt, hol van az ő helye háború esetén,
hol kapja meg felszerelését, mikor és hol kell ezért jelentkeznie. Az
egész fegyverbeszálló nemzet számára szükséges felszerelés már a
békeévekben meglegyen, úgyhogy mozgósításkor ne kelljen a fel-
szerelés beszerzésével az időt tölteni, hanem csak annak szétosztásával.
Megfelelő teljesítőképességű szállítóeszközök, amelyek kibírják a nagy-
arányú forgalmat.

2. A hadsereg egy részének oly módon való készentartása, hogy
az előzetes mozgósítás nélkül is mindig harcrakészen álljon egy ellen-
séges betörés kivédésére, egy másik mozgékony része pedig az
ellenség országába való betörésre és mozgósításának késleltetésére.

3. A határok erősítése. Ez azonban olyan sokba kerül, hogy ma
Európában csak Franciaország teszi meg. Eddig kb. 1600 millió pengőt
költött erre. Szegényebb államoknak nem telik arra, hogy határaikat
hatalmasan megerősítsék. Ezeknek olcsóbb akadályokról kell gondos-
kodni, hogy az ellenfél előnyomulását lassíthassák. És ez az eszköz
a rombolás. Olcsóbb jóval, mint az erődrendszer, nagy hátránya azon-
ban, hogy területfeladással jár és hogy annakidején a helyreállítás
szinte sokba kerül, de nem annyiba, mint a várrendszerek telepítése
és fenntartása. De hát szegény állam nem sokat válogathat az eszközök-

ben. A végszükség órájában azt az eszközt kell alkalmazni, ami éppen kezeögyébe esik és alkalmas a végveszély elhárítására!

Hogy a biztonság terén egyik állam a másikkal szemben mennyire van előnyben vagy hátrányban, azt csakis a kölcsönös, konkrét viszonyoknak az összehasonlítása mutathatja meg. Ezeknek a konkrét viszonyoknak az összehasonlítása alapján kell azután a következtetést levonni arra nézve, hogy a való gyakorlati életben milyen eszközöket és módokat kell és lehet alkalmazni ahhoz, hogy a nemzet fegyverbeszállása megvalósítható legyen!

A GAZDASÁGI ERŐK MEGSZERVEZÉSE. A gazdasági élet örök szabályozója a kereslet és a kínálat. A békében élő, illetve háborút viselő nemzet szükségletei — tehát a békebeli és háborús kereslet — között lényeges eltérés mutatkozik. Például a háborús nemzet ipari szükségletei a békebelinek többszörösét teszik ki és éppen azokban a cikkekben merül fel a leghatványozottabb igény, amelyekből a békeszükséglet aránylag kevés. Egy hadsereg évi lőszerfogyasztása békében ugyanazon mozgósított hadsereg 1½ napi átlagfogyasztásának felel meg. Tehát a háborús fogyasztás a 200-szorosa a békefogyasztásnak. A többi hadianyagcikkben is ha nem éppen ekkora, de lényegesen felfokozott követelményekkel állunk szemben. További különbség, hogy a békeipar termelésének eredménye legfeljebb 20%-ban képez állami, illetve hadseregszükségletet. Háborúban fordított a helyzet. S emellett békében az iparcikkek iránti szükséglet a lakosság számarányához és fogyasztóképességéhez mérten az egész ország területére elosztva időben kialakult rendszerességgel merül fel; háború esetén a haderő a nagyfogyasztó és pedig ott és akkor, ahol és amikor azt a hadvezetés változó érdekei kívánják. S végül lényeges eltérés, hogy a békegazdasági élet alapja a gazdaságosság elve; a háború szükségletei pedig mindenre tekintet nélkül abszolút követelmények.

Megállapítható tehát ezek után, hogy a csak békebeli keresletre berendezett gazdasági élet nem képes kielégíteni a háborús szükségletet, keresletet. Pedig ezt feltétlenül ki kell elégíteni, mert enélkül háborút viselni nem lehet. Ebből következik, hogy az állam gazdasági erőtényezőit feltétlenül úgy kell megszervezni, hogy a háborús szükségletet kielégíthessék.

A háborús szükséglet kielégítésének egyik módja ezeknek a szükségleteknek már békében való legyártása és tárolása. A gyakorlati életben azonban ez sehogy sem vihető keresztül és éppen ezért egyik állam sem alkalmazza. Nem vihető keresztül pedig azért, mert egyik állam sem rendelkezik avval a horribilisán nagy mennyiségű pénzzel, amibe—mondjuk—csak 1 évi háborús szükséglet kerülne. De még ha rendelkeznek is, akkor sem lenne mentesítve a további gondtól és beszerzéstől, mert hiszen időközönként — még pedig elég sűrűn — ki kellene selejtezni és újjal pótolni mindazt, ami korszerűtlenné vált, hogy a technika haladásának megfelelően korszerű hadfelszereléssel rendelkezék. De még ha erre volna is pénze, ki biztosíthatja arról, hogy a háború tényleg csak addig az ideig tart, ameddig ő azt elképzelte magának és amennyi időre ellátta magát készletekkel?

Ehelyett a totális háborúra felkészülő államok már békében megtesznek minden előkészületet arra, hogy összes gazdasági erőtevényezőik termelése háború idején a maximumra fokozható legyen. A béke-termelési rendről a maximális háborús termelési rendre való átállítást gazdasági mozgósításnak nevezik.

Ez az átállítás minden előgondoskodás dacára általában 3—6 hónapig tart olyan üzemeknél, amelyek a kérdéses hadianyagot már gyártották. Újabb üzemek alapítása 1 évbe kerül. Az átállítás — gazdasági mozgósítás — időtartama alatti háborús szükségleteket már békében való előregyártással és tárolással kell fedezni. A gazdasági mozgósítás előkészítésének a megszervezése a következő előmunkálatokat igényli:

1. A békebeli termelési rend teljesítőképességének a pontos megállapítását, mert hiszen ez a már meglévő termelési berendezkedés lesz az alapja a háborús termelési berendezkedésnek. Ennek a megállapításához pontos statisztikai adatokra van szükség. Ezek a statisztikai adatok pedig csakis az összes termelési üzemekbe való teljes és korlátlan betekintés révén készíthetők el.

2. Mindazoknak a módozatoknak és feltételeknek a megállapítása, amelyeknek révén a már meglévő energiaforrások, nyersanyagkészletek növelhetők, a gyáripar és földművelés teljesítőképessége a maximumig fokozható. Az ehhez szükséges munkaerő kiképzésének és biztosításának a módozatai. Annak elhatározása, hogy a megállapított feltételek és módozatok közül mit és mennyiben kell már békében megvalósítani, hogy a gazdasági mozgósítás annakidején mentői rövidebb idő alatt végrehajtható legyen. Ezekre néhány példa:

A már meglévő nyersanyagok növelését szolgálja új nyersanyagforrások feltárása — pl. a világháborúban az alumínium, a lögyapot, a glicerín, a kén, a kenőolaj, a kaucsuk, a textíliák előállításához szükséges új nyersanyagokat fedeztek és használtak fel. Az országban hadi szempontból kihasználatlanul és parlagon heverő nyersanyagok — rézkilincsek, harangok stb. — lefoglalása, gyűjtése és rendeltetésüknek megfelelő felhasználás megszervezése. A nyersanyagokkal való tervszerű gazdálkodás, azok takarékos, célszerű és racionális felhasználása, aminél elv, hogy minden anyag csak a háború céljait szolgálhatja.

A gyáripar egy része már békében hadfelszerelési cikkek gyártásával foglalkozik. Az a tény, hogy a hadiipar az állam békebeli rendelkezéseivel nem tartható a teljesítőképesség ama fokán, amire háború esetén szükség van, arra kényszeríti az államot, hogy a nemzetközi fegyverkereskedelemben való részvételt megengedje és különböző kedvezményekben részesítse. Az ipar egy másik részét háború idején kell a hadicikkek gyártására átállítani. Miután a magángazdálkodástól nem lehet azt elvárni, hogy ennek a költségeit fedezze — ennél fogva az államnak kell azt már békében gondosan előkészíteni és a költségeket viselni. Bizonyos gyárat éppen azért, mert békebeli fenntartásuk a magántőke szempontjából nem rentábilis — de háború esetén nélkülözhetetlenek, magának az államnak kell megalapítani és fenntartani. Általános törekvés az államoknál, hogy a hadiipar szempontjából fontos

gyártási ágakat védővámokkal, különleges kereskedelmi rendszabályokkal, szubvenciókkal igyekeznek életképessé tenni és fenntartani. A gyár-
ipar teljesítőképességének a fokozását szolgálja az egységesítésre való
törekvés, vagyis bizonyos a hadviselés szempontjából fontos cikkekből
típusoknak a megalkotása. Célja egy olyan típusnak a kiválasztása,
amelynek gyártása a legkönnyebb az állam nyersanyaga és a gyár-
ipar adottsága folytán. Előnye, hogy háború idején nem kell azoknak a
típusoknak a sokféleségével számolni, amelyek előállításához nehéz a
nyersanyagot, az alkatrészeket, a gyártáshoz szükséges gépeket, a beta-
nult munkaerőt megszerezni. Szakértők állítása szerint pl. a teher-
gépkocsik sokfélesége igen sok nehézséget, túlkiadást és több munkát
okozott a világháború alatt.

A háborús élelmezés és ellátás megvalósításának a lehetősége szoros
összefüggésben van a békeidők agrárpolitikájával; — és avval, hogy
mit valósított meg az a többtermelés minden eszközzel való előmozdí-
tása érdekében — propaganda, oktatás, talajjavítás, vetőmagvak nemesí-
tése, az állatállomány nemesítése, az értékesítés helyes megszervezése,
megfelelő hitelek nyújtása, — piacok biztosítása, megfelelő szállítási
kedvezmények — esetleg védővámok bevezetése terén.

Rendkívül fontossággal bír mind az ipar, mind a földművelésnél
a munkaerő biztosításának a megszervezése. Először is számbelileg
sokkal több munkásra lesz szükség a hadiiparban, mint amennyi béké-
ben foglalkoztatva volt. Másodsor szakt munkásokra van szükség.
Képzett szakt munkásokra pedig csakis úgy lehet szert tenni, ha már
békeidőben mód van a kiképzésükre. A totális háborúra készülő álla-
mok bizonyos korhatárra vonatkozóan az általános munkakötelezettség
bevezetésével oldják meg a kérdést. A munkakötelesek hadiszolgá-
latra alkalmatlan tömegéből kiválasztják a háborúban szükséges mun-
kások mennyiségét és ezeket éppen a munkakötelezettség kényszere
alapján már békében a megfelelő helyen kiképezik, nyilvántartják és
háború esetén éppenúgy, mint a hadköteleseket behívják.

Nincsen állam Európában, amely autark lenne. Éppen ezért
nincsen állam Európában, amely háborús szükségleteit a saját terü-
letéből fedezni tudná. Éppen ezért a saját gazdasági erők termelési
képességének a maximumig való fokozása után is még hiányok fognak
mutakozni — részben nyersanyagban, otthon elő nem állítható ipari
cikkekben és a legtöbb államban az élelmezés terén is. Ezeket a hiányo-
kat a minimumra lehet és kell is csökkenteni: az életstandard és az
igények csökkentése, a luxuscikkek gyártásának beszüntetése, pót-
anyagok előállítása és bevezetése, egyes cikkek előre való tárolása,
az összes készletek lefoglalása és központias racionális elosztása és fel-
használása révén.

A mindezek után még fennmaradó — aránylag elég tekintélyes —
hiány fedezése a külföldről kell, hogy történjék. Ennek feltételei:
legalább egy megbízhatóan használható szabad út a világpiacokhoz, —
és kellő mennyiségű pénz — arany, nemes valuta, vagy csereeszköz
a bevásárlás lebonyolításához.

Mint kiegészítő eszköz tekintetbe jön még olyan ellenséges területek
elfoglalása, amelyek a saját hadigazdálkodás szempontjából előnyt

jelentenek. Erre példa a világháborúból: a Szerbia, Románia elleni hadjárat, Ukrajna elfoglalása stb., stb.

Ezek alapján az a meggyőződés: ahhoz, hogy a háborús gazdasági szükségletek fedezhetők és ezáltal a haderő harckészsége, valamint a lakosság ellentállóképessége fokozható legyen, ahhoz a békében végrehajtott szervezés és előkészítésen kívül a totális háború tartama alatt a termelés irányítása elengedhetetlen feltétel.

A fogyasztás — az anyaggal való legnagyobb takarékoság miatt — nem lehet tetszőleges, hanem csakis olyan és annyi, amennyit az államvezetés a helyzet szerint megengedhetőnek tart.

A SZELLEMI EGYSÉG MEGTEREMTÉSE. A nemzet erejének összességével csakis akkor fog fegyverbe szállani, ha a társadalom összes rétegei megértik ennek a lépésnek elkerülhetetlenül szükséges voltát. Ha belső meggyőződésükből merítenek erőt ahhoz, hogy leküzdjék a harctér taszító hatását és ellenálljanak az otthon vonzó erejének.

Önként azonban csakis akkor állanak csatasorba, csakis akkor hajlandók életüket és vagyonukat kockára tenni, ha megértik, hogy ez a kockáztatás elkerülhetetlenül szükséges ahhoz, hogy a jövőben egyáltalában létezni tudjanak. Ha megérti a tömeg, hogy az otthonmaradás egyenlő a biztos éhenhalással és ettől csak akkor menekülhet, ha fegyverrel a kezében szembeáll az ellenséggel és legyőzi azt.

Szerves felvilágosítás és oktatás révén kell tehát gondoskodni arról, hogy az állam minden társadalmi rétege, minden polgára világosan lássa: mi az állam létalapja, mi az, ami az állam létalapját veszélyezteti, mikor ölt ez a veszély olyan mértéket, hogy már csakis háborúval hárítható el, milyen sors vár az államra, ha nem nyúl a fegyverhez és nem visel háborút, milyen előnyt jelent a győzelmes háború?

Azután, hogy milyen összefüggés van az állam létalapja, veszélyeztetése és az állampolgárok egyéni érdeke, léte és veszélyeztetése között. A közös veszély felismerése — amely egyformán fenyegeti mindenkinek a létalapjait — szüli azután az egységes vágyat, amelynek tárgya: a közös veszély leküzdése.

Ha ez megvan, akkor a nemzet a maga teljes egészében egy egységes szellemi közösséget alkot, amelyben mindenki tisztán látja az állam céljában a maga célját is. Egy egységes szellemi közösséget, amelyben mindenkinek ugyanaz a célja: a közös veszély leküzdése és amelyben mindenki tudja azt, hogy a közös veszély leküzdése csakis akkor lesz elérhető, ha mindannyian fegyvert ragadnak és a cél elérése érdekében kockára teszik a saját életüket is.

És ahol ez megvan, ott magától adódik, hogy az állam összes fegyverfogható polgárai önként hajlandók fegyvert ragadni az állam védelmére.

A többségnek ez a magatartása pedig fizikai és erkölcsi kényszert fog gyakorolni arra a kisebbségre, amely nem értette vagy nem akarta megérteni a nemzet fegyverbeszállásának feltétlenül szükséges és elkerülhetetlen voltát.

Hogy a gyakorlati életben ez a felvilágosítás, meggyőződés tényleg sikerüljön és a szellemi egység ezen a téren létrehozható legyen, ahhoz feltétlenül szükséges, hogy a kiindulási alap valódi és őszinte,

az igazságnak megfelelő legyen. Vagyis alapfeltétel, hogy tényleg csakis az állam létérdekeiért, csakis az államot alkotó társadalmi rétegek összességének érdekeiért vívassék a háború. Ennél kisebb érdekekért a nemzet összessége nem száll fegyverbe önként és nem viseli el az azt megelőző előkészület terheit. Különösen fontos az, hogy a kiindulási alap valódi és őszinte legyen — a szellemi felvilágosultság mai korszakában, amikor a múlthoz képest alaposan megnövekedett az egyén szellemi világa és látóköre, de ezzel együtt megnövekedett az egyén akaratának és szabad elhatározásának a jelentősége is.

KI SZERVEZZE MEG A NEMZETET? Hátra volna még annak a kérdésnek a megvilágítása, hogy az államnak melyik szerve teremtsen meg a nemzet fegyverbeszállásának előfeltételeit.

Az eddig felsoroltakból kiviláglik, hogy annak az állami szervnek, amely ezeket az előfeltételeket meg akarja teremteni, olyan hatalommal kell rendelkeznie, amelynek birtokában irányító befolyással bír: az állam lakosságának szellemi életére, az egész népnevelésre; a termelés menetének szabályozására, a hadsereg nagyságának a meghatározására; — viszont szabad keze van: az ország javaival való gazdálkodásra, a külállamokkal való viszony meghatározására, a háború vagy béke kérdése feletti döntésre.

Egyszóval annak az állami szervnek, amelyik a nemzet fegyverbeszállásának az előfeltételeit meg akarja teremteni, annak rendelkezni kell birtokában az államot alkotó erőtevényezők összessége felett.

A hadvezetés nem rendelkezik ezzel a hatalommal, tehát egymagában nem is teremtheti meg ezeket az előfeltételeket. Csak segítő-társ lehet, amennyiben megvilágítja a problémákat és szorgalmazza azok megoldását.

Azzal a hatalommal, amely ezeknek az előfeltételeknek a megteremtéséhez szükséges, csakis az államok kormányai rendelkeznek.

Tehát a nemzet fegyverbeszállásának az előfeltételeit csakis az állam kormánya — az államhatalom birtokosa — teremtheti meg, mégpedig a számára megszabott alkotmányos úton.

A legtöbb államban a világháború előtti törvények nem nyújtanak elegendő alapot a nemzet összes erőinek a totális háborúra való megszervezéséhez. Különösen nem adnak elegendő jogi alapot a gazdasági erők békében való megszervezéséhez. Ezek az államok új törvények alkotásával segítenek magukon. Legutóbb Cseh-Szlovákia készített egy erre vonatkozó egységes államvédelmi törvényt, amely teljes mértékű felhatalmazást ad a kormánynak a háborúra való előkészítéshez.

Miután csakis az állam kormánya rendelkezik azzal a hatalommal, amely feltétlenül szükséges a fegyverbeszállás előfeltételeinek megteremtéséhez, ennél fogva minden államban egyedül az állam egymásután következő kormányai viselik a felelősséget is a nemzettel szemben, ha annak idején — amikor bekövetkezik az állam fegyverrel való megvédésének ideje — a nemzet nem tud fegyverbeszállani. De övük viszont minden dicsőség is, ha a fegyverbeszállás megvalósulhat!

V. MAGYAROSY SÁNDOR